

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 50/07-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. mája 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť J. K., V., zastúpenej advokátom JUDr. P. S., K., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P 203/2004 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. K. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P 203/2004 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P 203/2004 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných priet'ahov.

3. J. K. **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice-okolie **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice-okolie je p o v i n n ý nahradiť J. K. trovy konania v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jej právneho zástupcu JUDr. P. S., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 50/07-16 z 27. marca 2007 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. K., V. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. P. S., K., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P 203/2004.

Sťažovateľka uviedla, že 30. septembra 2004 podala prostredníctvom sociálneho odboru Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice-okolie okresnému súdu návrh na výživné a úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom. V sťažnosti uviedla podrobný prehľad úkonov, ktoré boli v namietanom prípade vykonané, pričom vyslovila názor, že v rámci konania okresný súd nepostupoval tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá. Z uvedeného dôvodu považuje za primerané odškodnenie zo strany okresného súdu finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk „*za spôsobený stav neistoty a bezmocnosti*“.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. 1 Spr. V 195/07 zo 17. apríla 2007 vyjadril predseda okresného súdu, pričom uviedol, že „(...) úkony súdu vo veci sú v podstate zhodné, tak ako ich opísala sťažovateľka v sťažnosti. Ak v konaní došlo k prietahom, tieto neboli účelovo spôsobené súdom tak, ako uvádza sťažovateľka, ale mohli

byť spôsobené dlhodobou pracovnou neschopnosťou prejednávajúcej sudkyne, neprimeranou zaťaženosťou sudcov, ako aj postupom súdneho znalca. Vo veci bolo dňa 2. apríla 2007 rozhodnuté rozsudkom.“ Taktiež uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Právny zástupca sťažovateľky v podaní zo 7. mája 2007 uviedol, že netrvá na verejnom ústnom pojednávaní a zároveň zaujal stanovisko k vyjadreniu predsedu okresného súdu, podľa ktorého *„skutočnosti, ktorými porušovateľ odôvodňuje neprimeranosť dĺžky konania sú v zmysle čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky irelevantné. V zmysle výkladu dotknutého ustanovenia nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, nezbavuje zodpovednosti za pomalé konanie, pričom štát znáša zodpovednosť nielen za nedostatky v postupe sudcov, ale aj za ďalšie osoby vstupujúce do konania v oficiálnom postavení. Sudca je zodpovedný za prípravu vecí a rýchle vedenie konania. Zásadná zodpovednosť za omeškanie, zapríčinená vyčkávaním na názory experta (znalca) spočíva na štáte.“*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh konania vedeného okresným súdom:

Dňa 30. septembra 2004 bol okresnému súdu podaný návrh na úpravu práv a povinností k maloletým deťom.

Dňa 26. januára 2005 okresný súd vyzval sťažovateľku na predloženie listinných dôkazov.

Dňa 11. februára 2005 sťažovateľka predložila okresnému súdu listinné dôkazy.

Dňa 30. marca 2005 sťažovateľka predložila okresnému súdu daňové priznanie za rok 2004.

Dňa 18. apríla 2005 okresný súd vyzval odporcu na vyjadrenie k návrhu a na predloženie daňového priznania. Od Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny K. (ďalej len „úrad práce, sociálnych vecí a rodiny“) bola vyžiadaná správa o prešetrení rodinných pomerov účastníkov so zameraním sa na starostlivosť o maloleté deti a rodinné prostredie.

Dňa 22. apríla 2005 sa odporca vyjadril k návrhu na začatie konania.

Dňa 9. mája 2005 úrad práce, sociálnych vecí a rodiny podal okresnému súdu správu.

Dňa 17. mája 2005 okresný súd vyzval odporcu na predloženie opisu daňového priznania za rok 2004.

Dňa 31. mája 2005 odporca predložil okresnému súdu opis daňového priznania za rok 2004.

Dňa 22. júna 2005 okresný súd určil termín pojednávania na 12. júl 2005, ktoré odročil na 9. september 2005 za účelom predloženia dôkazných prostriedkov.

Dňa 1. augusta 2005 okresný súd požiadal úrad práce, sociálnych vecí a rodiny o prešetrenie pomerov matky, otca a maloletých detí.

Dňa 9. augusta 2005 odporca predložil okresnému súdu listinné dôkazy.

Dňa 8. septembra 2005 úrad práce, sociálnych vecí a rodiny podal okresnému súdu správu.

Dňa 9. septembra 2005 okresný súd pojednávanie odročil na neurčito za účelom vypracovania znaleckého posudku.

Dňa 19. septembra 2005 sťažovateľka predložila svoje vyjadrenie.

Dňa 27. apríla 2006 sťažovateľka požiadala okresný súd o konanie vo veci.

Dňa 4. augusta 2006 okresný súd ustanovil znalca z odboru klinickej psychológie.

Dňa 12. februára 2007 znalkyňa doručila okresnému súdu znalecký posudok.

Dňa 15. februára 2007 okresný súd rozhodol uznesením o znaleckom.

Dňa 16. februára 2007 okresný súd vyzval účastníkov, aby sa vyjadrili k znaleckému posudku, a určil termín pojednávania na 2. apríl 2007, na ktorom vyhlásil rozsudok, ktorý dosiaľ nenadobudol právoplatnosť.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej pod sp. zn. 12 P 203/2004 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 12 P 203/2004 je úprava práv a povinností rodičov k maloletým deťom, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a vec z právneho a skutkového hľadiska nevykazuje znaky náročnosti. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov na záver konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali takmer 3-ročný priebeh konania jeho zložitou.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu. Sťažovateľka bola v konaní aktívna a súčinnosťná. Ani okresný súd nemal k správaniu sťažovateľky výhrady. Pri hodnotení správania sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľka neprispela k predĺženiu doterajšej doby konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu. Ústavný súd sa zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci, a to nielen z hľadiska sťažovateľkou namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska celkového priebehu posudzovaného súdneho konania.

Okresný súd hneď po doručení návrhu jednotlivé úkony vykonával s veľkým časovým odstupom i napriek tomu, že išlo o jednoduché úkony, napr. výzvu navrhovateľke na predloženie listinných dôkazov zaslal až 26. januára 2005, hoci návrh bol podaný už 30. septembra 2004, a výzvu odporcovi, aby sa vyjadril k návrhu, doručil až 22. apríla 2005. Okrem toho ústavný súd zistil nečinnosť okresného súdu v období od 9. septembra 2005, keď odročil pojednávanie za účelom vypracovania znaleckého posudku, a znalca za účelom vykonania znaleckého dokazovania ustanovil až 4. augusta 2006.

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a skutočnosť, že konanie začalo ešte v roku 2004, pričom ide o konanie vo veciach maloletých detí, dospel k záveru, že okresný súd bol nečinný spolu 11 mesiacov a jeho postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P 203/2004 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na to ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P 203/2004 konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, priznané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo

slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk, poukazujúc najmä na celkovú doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v dôsledku čoho je v stave právnej neistoty.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby fyzická osoba čakala na výsledok konania o úpravu práv a povinností maloletých detí, ktoré nie je právoplatne skončené ani po troch rokoch. U sťažovateľky oprávnene takýto postup okresného súdu vyvoláva stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľky, princípov spravodlivosti a spôsobu završenia ochrany základných práv každej oprávnenej osoby, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu, je primeraným zadosťučinením spojeným s porušením označených práv sťažovateľky.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Sťažovateľka si uplatnila trovy konania v sume 6 296 Sk. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania v sume 6 296 Sk z dôvodu trov jej právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby po 2 970 Sk (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti). Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2006 v sume 17 822 Sk. Ďalej ústavný súd priznal právnomu zástupcovi sťažovateľa dvakrát náhradu režijného paušálu po 178 Sk podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. mája 2007